

הרב הראל דביר

קיפול והרכבת קלנועית שבת Shabbatto

רקע

קלנועית שבת Shabbatto של חברת מובינג-לייף (Moving Life) היא פיתוח ישראלי חדש, פרי שיתוף פעולה של חברת מובינג-לייף ומכון צומת.¹ קלנועית זו מתייחדת, בין היתר, בכך שבפיקוד השבת שלה ישנה פעילות רציפה במהלך כל השבת, גם כשהקלנועית אינה בשימוש. כאשר הקלנועית אינה בשימוש - במקום שהיא תיסע לכיוון אחד, היא 'זוחלת' קלות קדימה ואחורה לחלופין, וכך היא בעצם נעה כל הזמן מבלי להתקדם התקדמות ממשית. בכך נוצר לראשונה מצב של קלנועית שהפעלתה אינה נזקקת להיתר ההלכתי של גרמא,² המוגבל מבחינה הלכתית למקום הפסד או לצורכי רפואה וביטחון, אלא מושתתת על ההיתר של שינוי בזרם חשמלי קיים, שהשימוש בו קל יותר³ (אף שגם בזה יש מחמירים - מסיבות הלכתיות והנהגתיות, שאין כאן המקום לדון בהן, ואין זה נושא המאמר).⁴ במידה והקלנועית מזהה שבמשך 20 דקות לא הייתה תנועה אנושית מלבד

1. לשון האישור של מכון צומת מיום א' באייר תשפ"א (13.04.2021): 'הרינו מאשרים בזאת כי הקלנועית של חברת מובינג לייף Moving Life, דגם Atto Sport עם תוכנה בגרסה 1.21, ומצויד בפיקוד Shabbatto, ושלט עם מספר אישור של מכון צומת, מאושר לשימוש על פי ההלכה בשבת ומועדי ישראל, למוגבלי תנועה בלבד, בהתחשב בנסיבות המיוחדות שלהם, ובהתאם להנחיות ותנאי השימוש המצורפים'.
2. עם זאת, פעולות מסוימות בקלנועית זו מבוססות על עיקרון הגרמא, אלא שאין הכרח להזדקק להן, ואין כאן המקום להאריך בזה. לפרטים נוספים על קלנועית זו, ראו: <https://www.movinglife.co.il/pages/p-shabbatto>
3. ראו במאמרו של הרב ישראל רוזן: שינוי זרם חשמלי שבת - עקרון הלכטכני ויישומיו, תחומין כו (תשס"ו) עמ' 90.
4. אסתפק בהפניה למקורות שדנו בשימוש נכים בעגלת נכים חשמלית או בקלנועית בשבת. מאמרים בקבצים תורניים: יאיר מאיר, 'עגלת נכים חשמלית בשבת', תחומין ח (תשמ"ז) עמ' 37-48 (בסוף המאמר הובאה תשובת הרב שאול ישראלי בנושא); פרופ' זאב לב, 'הפעלת מכונית חשמלית עבור נכה בשבת על ידי דיבור', בתוך ספר זכרון להרב יצחק נסים זצ"ל, א, עמ' נט-סט; הרב משה יוסף ריזל, 'הסעת נכה על ידי נכרי בכסא גלגלים חשמלי', אור השבת טו (תשנ"ט) עמ' סא-סה; הרב אשר וייס, 'נסיעה עם קלנועית בשבת', שערי הוראה יג (תשע"א) עמ' לא-לג. **ספרי שו"ת**: ישא יוסף ח"ג סי' פה; מעין אומר ב, עמ' רצט; שמע שלמה ח סי' ב-ג; אמרי יעקב (שטרן) א, סי' מג; דבר חברון, או"ח סי' תמד; במראה הבזק ד, סי' לט; שם ז, סי' כז; יאיר נתיב (חזן), סי' ט-יא. **ספרי הלכה**: חוט שני, שבת א סי' רו; וע"ע במש"כ על דבריו בשו"ת נחלת לוי ב, סי' ג עמ' לה; נשמת אברהם, מהד' תשנ"ז, ח"ה עמ' רכט, בשם הרש"ז אוירבך והרי"י נויבירט; שולחן שלמה, סי' שא סעי' יג אות ג עמ' תלא; והם הם דברי הנשמ"א הנ"ל בשם הרש"ז א; פניני הלכה, שבת ה, ג, יז, יח. פרסומים נוספים: 'הרבנות הראשית לישראל - שבעים שנה לייסודה', ח"ב עמ' 349; הרב מאיר מאזוז, אור תורה תקצו (טבת תשע"ז) סי' מה מכתב מג; שם תר (אייר תשע"ז) סי' פז מכתב צ עמ' תתעט-תתפא; בית מרן 299

הזחילה הקבועה, היא עוברת למצב של 5 דקות השבתה ודקה אחת זחילה, וחוזר חלילה. במידה ובמהלך דקת הזחילה יש תנועה אנושית, הקלנועית תמשיך לעבוד גם בסיומה, על פי עיקרון המשכת המצב.⁵ בכך מתמלאת בקשתו של הרב יהושע ישעיה נויבירט זצ"ל, בעל 'שמירת שבת כהלכתה', במכתבו לרב ישראל רוזן זצ"ל משנת תשנ"א:⁶

זכיתי לראות את פרי מחשבתו לעזור לנכים לעבור ממקום למקום בשבת קודש ובחגים, ואמירנא ליה יישר כוחכם... רצוני להעיר שתי נקודות על העתיד, אולי כת"ר יזכה לזכות את הרבים גם בזה... האם קיימת אפשרות שגם הפנס לא יוכלו להפעילו בשבת, כי כעת אם לוחצים על הכפתור הפנס הזה ידלק, לרבות גם הנורות האחוריות.

ועוד הייתי שמח לראות אם ניתן להתקין **הפולס החשמלי יעבוד מכניסת השבת, ואין בו תצרוכת גדולה של חשמל**. אנא ואנא למצוא פתרונות מעשיות לקראת 'הדור הבא' של עגלות מעין אלה, ועל זה תתברכו מן השמים.

בשולי בקשתו השנייה של הרב נויבירט, כתב הרב רוזן:

הסיבה למשאלה זו היא שעגלת הנכים תתבסס על שינוי זרם בלבד, שהוא היתר מרווח, ללא צורך בהישענות על סידור גרמא בהפעלה הראשית. בפועל עד כה לא הצלחנו בכך, כי הסוללות הנוכחיות אינן מסוגלות לתמוך בסיבוב המנוע כל השבת, גם אם מדובר ברמת פעילות נמוכה, כזחילה בלבד.

כשלושים שנים לאחר כתיבת הדברים, הם באו לידי מעשה. והנה, מכיוון שקלנועית זו אינה נכבית במהלך השבת, קיים חשש שכאשר ישאירו אותה במקום ציבורי, יבואו ילדים וישתמשו בה ללא השגחה, ויזיקו גם לקלנועית וגם לעצמם. מסיבה זו, וגם מטעמי נוחות, נידות ואסתטיקה, קיימת בקלנועית אפשרות לקיפול. הקיפול אינו משפיע על פעילות המנוע, שכאמור בפיקוד שבת הוא פועל ברציפות במהלך כל השבת, אך הוא מנטרל את היכולת המעשית לנסוע בקלנועית, עד שתורכב בחזרה. לאור זאת, יש לדון אם הקיפול וההרכבה מותרים בשבת.

א. צדדי הדין

הדין מתחלק לשני עניינים: קיפול והרכבה. בקיפול יש לדון משום 'סותר'. בהרכבה יש לדון משום 'בונה' ומשום 'מכה בפטיש'. כלל גדול הוא שאין 'סתירה ובניין בכלים': כך דעת בית הלל, במחלוקתם עם בית שמאי בעניין זה,⁷ וידוע הכלל שהלכה כבית הלל

(בהעלותך תשפ"א) הערה 2; העדה 1409 (ערב ר"ה תשס"ח) עמ' יא; דברי הרב ישראל רוזן בשם הרשז"א והרי"י נויבירט (בכתובת: <https://zomet.org.il/?CategoryID=274&ArticleID=72>); תשובת הרב ד"ר מרדכי הלפרין (בכתובת: <https://katzr.net/452b92>).

5. על עקרון המשכת המצב, ראו במאמרו של הרב רוזן: 'המשכת מצב' במלאכות שבת - עקרון הלכטכני ויישומי, תחומין כז (תשס"ז) עמ' 63-77.

6. נדפס על ידי הרב רוזן בתוך מאמרו הנ"ל, הערה 3, עמ' 90.

7. ביצה כב ע"א.

במחלוקותיהם עם בית שמאי. ואכן, כך כתבו להלכה ראשונים רבים מספור,⁸ וכך פסק גם השלחן ערוך.⁹ עם זאת, מצאנו בחז"ל איסורים שלכאורה קשורים לבניין בכלים, וחז"ל והראשונים לא דחו אותם, אלא טרחו ליישב אותם עם הפסיקה כבית הלל, וזאת באמצעות יצירת חילוקים שונים בין הכלל שמתיר ובין המקרים שבהם מצאנו איסור. אם כן, יש לדון אם יש בהרכבה משום 'בונה'. כלל נוסף, המקובל גם הוא על הפוסקים, הוא שיש הדדיות בין איסורי בניין וסתירה: דבר שבנייתו אסורה משום בניין, סתירתו אסורה משום סותר, ודבר שאין בנייתו אסורה, גם סתירתו מותרת.¹⁰

ב. איסור תוקע, וגזרת שמא יתקע

בגמרא נאסר להחזיר למקומה דלת של ארון, והותר רק להוציאה ממקומה. הגמרא הקשתה מעיקרון ההדדיות הנ"ל בין מלאכת בונה למלאכת סותר, ותירצה שמכיוון שארון הוא כלי, אין בו לא בניין ולא סתירה, וטעם האיסור הוא אחר: 'קסבר אין בניין בכלים ואין סתירה בכלים, וגזירה שמא יתקע'.¹¹ רוב הראשונים¹² כתבו שבמקרה של תקיעה, יש איסור תורה מדין 'מכה בפטיש'. נראה שיש שתי סיבות להבנה זו:

(1) טענת הגמרא שאם האיסור בהרכבה הוא משום בונה, בהכרח צריך לאסור את הפירוק משום סותר.

(2) מפשטות דברי הגמרא שקבעה שאין בניין בכלים, נראה שאין כלל איסור בונה בכלים, ואף אם יתקע.

יצא מן הכלל הרמב"ם,¹³ שכתב שהאיסור בתקיעה הוא משום בונה, ולא משום מכה בפטיש. ויעוין בנושאי כליו ובמקורות שצוינו ב'ספר המפתח' לרמב"ם, מהד' פרנקל, שניסו ליישב את הקשיים הנ"ל, ועם קשיים נוספים שבדברי הרמב"ם. להלכה כתבו השלחן

8. ובכללם הרי"ף, וכפי שכתב בדעתו הר"ן שבת כא ע"ב בדפיו; הרמב"ם, הל' שבת פכ"ב הכ"ו; שם, הל' יו"ט פ"ד הי"ג; יראים, סי' רעד; או"ז, ח"ב, סי' עח; שם, ח"ב, סי' קלה; רשב"א, שבת קב ע"ב ד"ה ורבינו; ריטב"א, שבת קב ע"ב ד"ה עייל; מאירי, עדויות פ"ג מ"י; ועוד רבים.

9. שו"ע, או"ח סי' שח סעי' ט; סי' שיד סעי' א; שם, סי' תקיט סעי' ב; והשוו ללשון הרמב"ם, הל' יו"ט פ"ד הי"ג.

10. שבת קכב ע"ב: 'אי קסבר יש בניין בכלים - יש סתירה בכלים, ואי אין סתירה בכלים - אין בניין בכלים'. כלל זה מופיע רבות בפוסקים, ובהקשרים שונים: לחם משנה, לרמב"ם הל' שבת פכ"ב הכ"ה; שו"ת אבני נזר, או"ח סי' לג סעי' יא; סי' ריב סעי' ג; דעת תורה, או"ח סי' שכא סעי' יט ד"ה ומותר; אור שמח, לרמב"ם הל' שבת פכ"ג הי"א; מנוחת אהבה, ח"ג פכ"ג, הערה 118; ילקוט יוסף, שבת ח"ב סי' שיד, הערה כה; ועוד רבים.

11. שבת קכב ע"ב.

12. רש"י, שבת קכב ע"ב ד"ה גזירה; ר"י מלוניל, שבת נו ע"ב בדפי הרי"ף; או"ז, הל' שבת ח"ב סי' עח סעי' א; רא"ש, שבת יז ע"א; מאירי, שבת מז ע"א ד"ה מטה; קכב ע"ב ד"ה דלת; ר"ן, שבת כא ע"ב בדפי הרי"ף; ביצה ה ע"ב בדפי הרי"ף; מיוחס לר"ן, שבת קכב ע"ב ד"ה אלא; רבינו ירוחם, נתיב יב חלק טז, דף צב ע"ב; נמוקי יוסף, שבת קכב ע"ב ד"ה גזרה.

13. רמב"ם, הל' שבת פכ"ב הכ"ה.

ערוך¹⁴ והאחרונים¹⁵ שאסור מדרבנן להחזיר כלי למקומו במקרה שבו יש חשש שהדבר ייעשה באופן של תקיעה. עם זאת, בנוגע לכלי שאין בו חשש לתקיעה, כגון כוס המורכבת מחלקים שאין דרך העולם לחברם בחוזק, או ארון שצירי דלתותיו יצוקים בו, כתבו ה'שלחן ערוך'¹⁶ והאחרונים¹⁷ שאין הוא בכלל גזרה זו, ומותר לחברו בשבת ללא תקיעה.

ג. מקרים שבהם יש 'בניין בכלים'

נאמר בגמרא: 'עייל שופתא בקופינא דמרא, רב אמר: משום בונה, ושמואל אמר: משום מכה בפטיש'.¹⁸ הראשונים הקשו על דברי רב, מהכלל שאין בניין בכלים, ותירצו שיש להבחין בין המקרה הרגיל, שאליו התייחס הכלל שאין בניין בכלים, ובין המקרה שאליו התייחס רב. בדברי הראשונים הועלו כמה הבחנות אפשריות:

(1) תוספות¹⁹ וסמ"ג²⁰ רב התייחס ל'בניין גמור', שיש בו צורך בגבורה ואומנות, ודווקא בזה יש איסור תורה של בניין אפילו בכלים, ואילו הכלל שאין בניין בכלים התייחס לבניין שאינו גמור ואין בו צורך בגבורה ואומנות.

(2) רמב"ן²¹ רשב"א²² ריטב"א²³ מאירי²⁴ ר"ן²⁵ ומיוחס לר"ן²⁶ רב קבע שיש בניין גם בכלים כאשר מדובר ב'יצירה ראשונית של כלי', שאין כאן 'בניין בכלים' אלא 'עשיית כלי'. לעומת זאת הכלל התייחס דווקא להרכבת חלקים של כלי שכבר היה קיים. גם בדברי ראשונים אלו מוזכר האלמנט של צורך באומן כמדד לאיסור, בתוספת ההנמקה ש'משעה שנתפרק, ואין ההדיוט יכול להחזירו, בטל מתורת כלי' (רמב"ן). לאור זאת, יש מי שכתב²⁷

שאינן להפריד בין חילוק זה לחילוק הקודם, אלא לראותם כמשלימים זה את זה.

(3) הרמב"ם²⁸ סתם וכתב שאין בניין בכלים, מבלי להוסיף את הסייגים הנ"ל שכתבו הראשונים. לאור זאת, יש מי שכתב בדעתו²⁹ שהכלל שאין בניין וסתירה בכלים מתייחס

14. שו"ע, או"ח סי' שח סעי' ט.
15. חיי אדם, הל' שבת כלל מד סעי' ד; משנ"ב, סי' שיג ס"ק לה; בא"ח, שנה שנייה ויקהל אות א; קצות השלחן, סי' קיט, הערה טו; מנוחת אהבה, ח"ג פרק כג, סעי' לא.
16. שו"ע, או"ח סי' שיג סעי' ו.
17. משמעות המשנ"ב, סי' שטו ס"ק כג; ערוה"ש, סי' שיג סעי' כט; קצות השלחן, סי' קיט הערה טו; אור לציון, תשובות, ח"ב פרק כז תשובה א; מנוחת אהבה, ח"ג פכ"ג, סעי' לא-לה; ועוד.
18. שבת קב ע"ב.
19. שבת קב ע"ב ד"ה האי.
20. סמ"ג, לאו סה.
21. רמב"ן, שבת קב ע"ב ד"ה רב.
22. רשב"א, שבת שם ד"ה האי.
23. ריטב"א, שבת שם ד"ה עייל.
24. מאירי, שבת שם ד"ה העושה.
25. ר"ן, שבת שם ד"ה רב.
26. מיוחס לר"ן, שבת שם ד"ה האי.
27. טל חיים, שבת ב, עמ' רצט-שא.
28. רמב"ם, הל' שבת פכ"ב הל' כו.
29. טל חיים, שבת ב, עמ' שטז-שכד.

לאב המלאכה, שהוא בניין במשמעותו הפשוטה, של הוספת אבנים ונדבכים של בניין, ואילו דברי רב מתייחסים לתולדה של תוקע, שעליה לא נאמר הכלל. מלבד הבחנות אלו, ישנם מקורות³⁰ שלפיהם יש סתירה ובניין בכלים שנפחם עד ארבעים סאה (כ-330 ליטר).

סיכום ביניים

לפי האמור עד עתה, יש לדון בפירוק והרכבת הקלנועית. נראה ברור שקלנועית היא כלי. ועוד נראה שלפי השיטות שהבאנו לעיל שקובעות באילו מקרים יש בניין בכלים - אין איסור בפירוק והרכבת קלנועית: פירוקה והרכבתה אינם דורשים גבורה ואומנות; פירוקה והרכבתה אינם מהווים יצירה ראשונית; נפחה קטן בהרבה מארבעים סאה. עם זאת, הרכבת הקלנועית נעשית באופן של תקיעה וחיבור מהודק, ובזה לכאורה יש מקום לאסור משום מכה בפטיש, ולפי הרמב"ם הנ"ל - משום בונה. ואף שיש אחרונים³¹ שנקטו שדין הידוק קל מדין תקיעה, גם הם לא התירו לכתחילה, אלא נקטו שיש בו איסור מדרבנן.

ה. כלי שדרך השימוש בו היא על ידי הרכבה ופירוק

יש מקום לומר שמכיוון שמדובר בפעולה שהיא חלק מדרך השימוש המקובלת והשגרתית בכלי, והיא אף נעשית בתדירות גבוהה - אין לראות בה פעולה האסורה משום מכה בפטיש. יסוד הדברים בשו"ת תרומת הדשן,³² שהתיר לסתור קיר זמני מטיט ועפר, שהיה מקובל לבנות באופן ארעי לצורך אפייה בתנור, ודבריו הובאו להלכה ב'שלחן ערוך'.³³ על פי זה, כתב ה'מגן אברהם' (או"ח סי' שיג ס"ק יב):

וכוס [של פרקים] כו', מותר [לפרקו ולהחזירו בשבת]. שאין דרך להדקו כל כך (טור). ונראה לי, דכוסות שלנו, העשויים בחריצים סביב ומהודקים בחוזק, לכולי עלמא אסור; ולא דמי לכיסוי הכלים, שעשויים כך, דהתם אין עשויים לקיום, רק לפתח ולסגור תמיד, עיין סי' שיד סעיף י'.

מדברי ה'מגן אברהם' נראה שהחילוק הוא בין כלי שדרך שימושו היא בפתחה וסגירה, ל'כוסות שלנו' שהשימוש השגרתי בהן אינו כרוך בפתחה וסגירה. הבחנה זו הובאה להלכה בפוסקים נוספים,³⁴ וכך נהוג למעשה על ידי כל ישראל, שהרי אין מי שנמנע מפתחה וסגירה של בקבוקי שתייה מפלסטיק, ואף שידוע לכול שסגירת בקבוקים אלו היא מהודקת והרמטית, באופן שטיפה אחת אינה יכולה לצאת מהבקבוק הסגור, בכל

30. עיין עירובין לה ע"א; ובתוס' ר"ד שם ד"ה פיסקא; וכן כתב להלכה בשו"ת תרומת הדשן סי' סה; ודבריו הובאו להלכה ברמ"א, או"ח סי' שיד סעי' א; ובאחרונים.

31. חזו"א, או"ח סי' נ סעי' י'.

32. שו"ת תרומת הדשן, ח"א סי' ה.

33. שו"ע, או"ח סי' שיד סעי' י'.

34. משנ"ב, סי' שיג ס"ק מה; מנוחת אהבה, ח"ג פכ"ג סעי' לז.

זאת לית מן דפליג על היתר הדבר בשבת. וכן נהוג היתר זה בעוד מוצרים רבים.³⁵ יש להדגיש: היתר ה'מגן אברהם' אינו מותנה כלל בכך שכל חלקי המוצר מחוברים זה לזה גם כשהמוצר מפורק. להיפך: בכיסויי כלים אין שום חיבור כשהכיסוי הוסר מהכלי, ואף בכוס של פרקים אין חיבור בין הפרקים כשהכוס מפורקת, ובכל זאת כתב ה'מגן אברהם' את דבריו על מוצרים אלה. ועדיין יש מקום לסייג את היתר ה'מגן אברהם', לכלי שהשימוש הפעיל בו כולל גם מצב של פתיחה וגם מצב של סגירה, וכדוגמה של כיסוי כלי. ולפי זה, בכלי כמו קלנועית, שהשימוש הפעיל בו נעשה רק כשהוא מורכב ולא כשהוא מקופל, אולי אין להחיל את היתר ה'מגן אברהם'. ונראה שכך הבין ה'חזון איש' (או"ח סי' נ ס"ק ט ד"ה והא), שכתב על דברי ה'מגן אברהם':

היינו דווקא בכיסוי, שאין סתימת הכלי בנין אלא שימוש, דכלי סתום לעולם, אינו כלי. וכל ענין הכלי הוא להיות פתוח ולשמש בו, ולכסותו שלא בשעת שימוש, והלכך אין הכיסוי והכלי כחד, אלא שני גשמים משתתפים בשימוש, אבל הרכבה הדרושה לשימוש, כמו קנה סייד[י]ן ומטה של טרסיים וזרם החשמל, אף תיקון לשעה חשיב בונה.

ואולם, רוב האחרונים³⁶ שעסקו בסוגיה זו לא הסכימו לדברי החזו"א, אלא הבינו שדברי המג"א אמורים גם כאשר כל אחד מחלקי הכלי בפני עצמו אינו ראוי לשימוש, ובלבד שרגילים לפרקו ולהרכיבו. וכך הבין גם הרש"ז אוירבך.³⁷ נותר לנו לברר מהי תדירות ההרכבה והפירוק שנדרשת כדי להתיר את הדבר. בעניין זה כתב ב'שלחן ערוך הרב' (סי' שיג סעי' כא):

כיסויי כלים העשויים כך בחריצים סביב (שקורי"ן שרוי"ף), אף על פי שמהדקין אותם בחוזק מאד על פי הכלי, אין בהם שום איסור - לא בנטילתן משום סתירה, ולא בהחזרתן משום בנין; לפי שאינן עשויין לקיום כלל, רק לפותחן ולסוגרן תדיר גם בשבת עצמה. ולא אסרו בנין עראי וסתירתו, **אלא כשאינו עשוי על מנת לסותרו בשבת עצמה.**

בדבריו מוזכרים פירוק והרכבה שנעשים בשבת עצמה. בפסקי תשובות (סי' שיג, סעי' א) כתב:

גם לדבריו, אין הכוונה **שבפועל יפתחוהו בכל יום, אלא כל שדרכו בכך**, וניכר על צורת הדבר שעשוי ועומד לכך, אפילו אם יארע שיעבור איזה משך זמן בלתי מוגבל בלא שיפתחוהו ויסגרוהו, אין בו משום איסור בונה וסותר. ומאידך, דבר

35. ראו בפסקי תשובות, סי' שיג ס"ק ט והערות 87-105, פירוט של כעשרים מוצרים שנהוג להשתמש בהם בשבת על סמך היתר זה. ואף שעל חלקם יש מקום לדון, ואכמ"ל, עדיין נותרו מוצרים רבים שמשתייכים במובהק להיתר זה.

36. משמעות שו"ת פנים מאירות, ח"ב סי' כחג; שו"ת חוות יאיר, סוף סי' טז; ערוה"ש, סי' שיג סעי' לא; שו"ת יביע אומר, ח"ג או"ח סי' כא ס"ק ז; שו"ת מנחת יצחק ח"ד, סי' קכב; מנוחת אהבה, ח"ג פכ"ג, הערה 98.

37. שו"ת מנחת שלמה, ח"א סי' ט ד"ה כתב הט"ז; שם, סי' יא ד"ה גם נראה; וכן הובא בשמו בשמירת שבת כהלכתה פל"ג, הערה מט.

שעשוי ועומד על מנת להשאירו לימים רבים, גם אם יהיה כוונתו לפרקו מיד, וגם כן יעשה, מכל מקום יש עליו איסור בונה וסותר.
ולדבריו יש הכרח לומר כן (שם, הערה 3):
וכמדויק מלשונו דרכו לפתוח ולסגור בכל יום, ולא כתב שפותחין ונועלים אותו בכל יום, ודלת וחלון יוכיחו שלדברי הכל אין שום איסור לפותחם ולסוגרם, ואף לנעול במנעול, כיון שדרך דלת וחלון לפתוח ולסגור בכל יום, וניכר שעומד לכך, שוב אין בו איסור, אפילו אם בפועל פותחים וסוגרים אותו לעתים רחוקות מאד.
ואכן נראה שהדברים מוכרחים ומסתברים בדעת 'שלחן ערוך הרב'. וכך המנהג, לפתור ולסגור בקבוקים וכלים נוספים, גם אם עבר זמן רב מהשימוש האחרון בהם.

1. מניעת רעש סיבוב הגלגל במצב קיפול

והנה, מנגנון הזחילה התמידי של הקלנועית מיועד בעיקר למצב שבו היא פתוחה, ושלוש גלגליה מונחים על הרצפה. כאשר הקלנועית מקופלת, הגלגל הקדמי נמצא באוויר ואינו נוגע ברצפה, ומכיוון שאין לו חיכוך, הוא מסתובב מהר יותר. מהירות זו גורמת לרעש תמידי של תקתוקים בשל החלפת כיוון הזחילה. לאחר 20 דקות של זחילה ללא פעולה אנושית, הקלנועית עוברת למעין מצב שינה, שבו היא מושבתת ואחת לחמש דקות מופעלת לדקה, כך שהרעש יישמע רק במשך הדקה שבה היא מופעלת. ישנן כמה דרכים להתמודד עם הרעש, והעיקרית והפשוטה שבהן היא הגבהה קלה של שני הגלגלים האחוריים על ידי הנחת ספר או שניים מתחתיהם, באופן שיטה מעט את הגלגל הקדמי עד שייגע ברצפה.

מסקנה

לפי כל האמור, עלה בידינו שקלנועית שבת (Shabbatto) של חברת מובינג-לייף, שרגילים לקפל אותה לצרכים שונים ולהרכיבה לאחר מכן לצורך שימוש בה, והקיפול וההרכבה עשויים להתרחש בכל יום ויום - מותר לקפלה ולהרכיבה בשבת. בפרט מותר הדבר למי שרגיל באופן קבוע לקפלה מדי שבת בשבתו, כחלק משגרת השימוש בה, וכחלק מהצורך למנוע שימוש בה על ידי ילדים. המעוניין למנוע את רעש סיבוב הגלגל שנוצר בעקבות הקיפול והגבהת הגלגל הקדמי לאוויר, יגביה את הגלגלים האחוריים של הקלנועית על ידי הנחת ספר או שניים מתחתיהם, ובכך יטה מעט את הגלגל הקדמי עד שייגע ברצפה.

